

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

3, 6, 1, 4, 5, 2.

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt één scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

2 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Op de Zweedse rotstekening uit die tijd wordt een ploeg gebruikt / wordt er gewerkt met gedomesticeerde dieren, wat wijst op het bestaan van een landbouwcultuur 2
- Door het ontbreken van schriftelijke bronnen kan onze kennis over de makers van deze rotstekening maar heel beperkt zijn 1

3 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Thucydides zegt van ooggetuigen dat zij de gebeurtenissen weergeven afhankelijk van hun sympathieën/van wat zij zich herinneren 1
- dat is een historisch-wetenschappelijke benadering, want hij houdt rekening met de achtergrond/de kleuring van de gebeurtenissen door de (eigen opvattingen van de) ooggetuigen/de betrouwbaarheid van de bron 1
- Thucydides zegt van de feiten uit de oorlog/de redevoeringen, dat hij die niet zomaar voor waar heeft aangenomen, maar alles zo nauwkeurig mogelijk heeft nagetrokken 1
- dat is een historisch-wetenschappelijke benadering, want hij probeert de feiten te controleren/na te gaan of zijn bronnen betrouwbaar zijn / hij streeft naar een objectieve beschrijving 1

4 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is dat de meeste Germanen in de Romeinse tijd buiten/minder lang in het Romeinse Rijk woonden en dus minder/later beïnvloed werden door de Grieks-Romeinse cultuur.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De middeleeuwen

5 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- Een juist kenmerk van de vroege middeleeuwen (bijvoorbeeld: de zelfvoorzienende agrarische cultuur / de gebrekkige verbindingen) 1
- Een juiste uitleg waardoor dit kenmerk ertoe leidde dat Karel zijn rijk niet vanuit één plek kon besturen (bijvoorbeeld: in deze tijd werd er nauwelijks een surplus aan voedsel geproduceerd, waardoor Karel zich steeds moest verplaatsen om zijn uitgebreide hofhouding te kunnen voeden / de gebrekkige verbindingen in deze tijd leidden ertoe dat Karel zijn vazallen niet goed in de gaten kon houden) 2

6 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een historicus kan de informatie uit de tabel gebruiken om de machtsstrijd tussen de bisschop van Utrecht en de graaf van Holland te illustreren, want de tabel laat de wedijver tussen graaf en bisschop in het verlenen van stadsrechten zien. In ruil voor deze stadsrechten krijgen zij financiële/politieke/militaire steun van de steden/bondgenoten om elkaar af te troeven.

7 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is, dat, doordat de paus door het succes van zijn oproep tot een kruistocht zijn aanzien vergrootte, hij sterk genoeg was om de strijd met de vorsten/keizer (over de hegemonie in de christelijke wereld/de Investituurstrijd) te verhevigen.

8 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij 1:

- Door het Frans tot eenheidstaal te maken, bevordert François I de centralisatie, omdat zijn onderdanen zich meer verbonden met elkaar voelen als ze allemaal dezelfde taal spreken 1
- Het invoeren van het edict is ook een gevolg van centralisatie, het laat zien dat François al genoeg centraal gezag kon uitoefenen om dit in zijn hele rijk te kunnen invoeren 1

Bij 2:

- De nationalisten zagen in François I een koning die eenheid bracht in taal en cultuur. Hiermee maakte hij de komst van de natie Frankrijk mogelijk met eenheid onder alle Fransen 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

9 maximumscore 2

De juiste volgorde is:
2, 5, 3, 1, 4, 6.

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt één scorepunt toegekend.

Vroegmoderne tijd

10 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit de tekst blijkt dat Paracelsus kritiek heeft op het al te slaafs navolgen van de beroemde artsen van de oudheid / wijst op het belang van eigen onderzoek naar de werking van de krachten van de natuur 1
- wat past bij de nieuwe wetenschappelijke benadering van de vroegmoderne tijd 1
- Uit de tekst blijkt dat Paracelsus de filosofie/astronomie/alchemy van de klassieken de fundamenteën van de geneeskunde noemt 1
- wat past bij het veranderende mens- en wereldbeeld / de (hernieuwde) oriëntatie op het erfgoed van de oudheid in de Renaissance 1

11 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De Republiek had (als een van de weinige landen in Europa) geen vorst/koning 1
- De Republiek was ontstaan uit het conflict in de Nederlanden over de godsdienstpolitiek/de centralisatiepolitiek van de Habsburgse heersers, waardoor het wantrouwen tegen een centraal gezag/een absoluut vorst zo groot was geworden dat die niet meer werd geaccepteerd / het niet lukte een nieuwe vorst te vinden 2

Vraag	Antwoord	Scores
12	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een politiek motief van de Hollanders en Zeeuwen rond 1600 is de bestrijding van de Spaanse vijand (tijdens de Tachtigjarige Oorlog) • Een gevolg van het ontdekken van deze handelsroutes is de economische bloei/Gouden Eeuw voor de Republiek • Door deze reizen/Europese overzeese expansie ontstonden wereldwijde handelscontacten/ontstond het handelskapitalisme, wat leidde tot het begin van een wereldeconomie / vóór deze handelsroutes/lange-afstandhandel was een wereldeconomie niet mogelijk 	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>
13	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De abolitionisten zouden deze passage niet willen gebruiken, omdat eruit blijkt dat sommige slaven liever slaaf bij een goede meester wilden blijven dan vrij te zijn / er geen principiële stellingname tegen slavernij uit valt af te leiden • Doordat Stedman geen eenzijdig standpunt lijkt in te nemen/in zijn beschrijving genuanceerd overkomt, lijkt de informatie uit de bron objectief/waarheidsgetrouw 	<p>2</p> <p>2</p>
14	<p>maximumscore 6</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kritiek op het ancien régime op het gebied van het bestuur was, dat de absolute vorst de soevereiniteit bezat/alle macht had • Als verbetering verklaart de Nationale Vergadering dat de soevereiniteit/de macht bij het volk hoort te liggen (artikel 3 in de bron) • De kritiek op het ancien régime op het gebied van burgerrechten was, dat de burger geen vrijheid had om zijn mening te uiten/om de godsdienst te kiezen die hij wilde • Als verbetering verklaart de Nationale Vergadering dat er vrijheid van meningsuiting/godsdienst moet zijn (artikel 10 in de bron) • De kritiek op het ancien régime op het gebied van de bestaande maatschappelijke verhoudingen was, dat er ongelijkheid/een standenmaatschappij bestond • Als verbetering verklaart de Nationale Vergadering dat alle mensen vrij en met gelijke rechten geboren zijn (artikel 1 in de bron) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Moderne tijd

15 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- Een juist voorbeeld van een negentiende-eeuwse emancipatiebeweging (bijvoorbeeld: de vrouwenemancipatie) met een juist verband tussen dit voorbeeld van een emancipatiebeweging en de industrialisatie (bijvoorbeeld: Doordat meer vrouwen buitenshuis gingen werken, leerden zij samenwerken en zich in vakverenigingen organiseren.) 2
- Een juist voorbeeld van de opkomst van nieuwe politieke stromingen (bijvoorbeeld: het liberalisme) met een juist verband tussen dit voorbeeld van een politieke stroming en de industrialisatie (bijvoorbeeld: Door de industrialisatie kregen fabrikanten grote economische macht die zij wilden vertalen naar politieke invloed, wat leidde tot een nieuwe politieke stroming.) 2

16 maximumscore 6

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- Een juiste uitleg van het propagandakarakter van de prent (bijvoorbeeld: Met de prent wordt op een directe manier reclame gemaakt voor een politiek doel, wat blijkt uit het onderschrift (Kameraden zoo moet het gaan!) / de tekening die een scherpe tegenstelling laat zien.) 2
- Een juiste aanduiding van de sociaaldemocratische opvatting van Hahn (bijvoorbeeld: De prent maakt propaganda voor de democratische richting/de sociaaldemocraten, want uit de stembus komt een arbeider die sterker is dan de kapitalist.) 2
- Een juiste redenering waaruit blijkt dat de sociaaldemocratische stroming/de richting van de niet-revolutionaire socialisten in Nederland de meeste aanhang heeft gekregen (bijvoorbeeld: Er heeft in Nederland geen socialistische revolutie plaatsgevonden/de meerderheid van de socialisten koos voor een democratische weg om veranderingen tot stand te brengen / de communisten speelden geen grote rol/bleven een kleine groep.) 2

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De Russische revolutionairen konden door de boeren te leren lezen en schrijven moderne massaorganisaties oprichten voor hun propaganda / het land moderniseren/industrialiseren/kennis verspreiden onder de bevolking.

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 5	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De school was nog niet helemaal racistisch/antisemitisch want (twee van de volgende): 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – de leerlingen maken geen onderscheid tussen Duitse leerlingen met een joodse achtergrond en andere leerlingen. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – op klassenfoto's staan leden van de Hitlerjugend (openlijk) eensgezind naast de joodse leerlingen. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – een lid van de Hitlerjugend haalt dagelijks (voor iedereen zichtbaar) een joodse leerling van huis om samen naar school te gaan. 	
	per juist voorbeeld	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De conciërge is een overtuigd nationaalsocialist, wat zijn betrouwbaarheid als bron voor de conclusie vergroot, want als overtuigd nationaalsocialist (die op de hoogte was van de situatie op de school) was hij er gespitst op overtredingen van de rassenregels op te merken 	2
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In een totalitaire staat wordt het gedrag van de burgers voortdurend gecontroleerd/wordt van de burgers verwacht dat zij de ideologie van de staat onderschrijven 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • wat in de bron naar voren komt in (één van de volgende voorbeelden): 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – de melding van de conciërge van de slappe ideologische opstelling van de scholieren. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – de taak van de conciërge als controleur van de ideologie/het gedrag van de scholieren ook buiten schooltijd. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – de controle op de jongeren ook buiten de schooltijden/de werking van een jeugdbeweging als de Hitlerjugend. 	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	Mogelijke redenen voor dit echtpaar om onder te duiken kunnen zijn (de twee volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zij werden als joodse Nederlanders bedreigd met deportatie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Zij werden wegens verzetsdaden gezocht 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als de foto in handen van de (Duitse) politie zou vallen, zouden de onderduikers (en hun helpers) in gevaar worden gebracht 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Cas Oorthuys kan deze foto hebben gemaakt om de gevolgen van de Duitse bezetting in beeld te brengen/vast te leggen / als herinnering aan de donkere jaren van de bezetting / de verschrikking van het nationaalsocialisme te laten zien 	1

Vraag	Antwoord	Scores
21	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: De Franse ambtenaar benadrukt de band tussen de Vietminh-leiding en de communistische leiders in Moskou. Vanwege de Koude Oorlog zullen de Verenigde Staten er de voorkeur aan geven Frankrijk te steunen in dit conflict.</p>	
22	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Duitse deling is veroorzaakt door de verdeling na de Tweede Wereldoorlog van de wereld in twee machtsblokken/de Koude Oorlog • De ervaringen met Duitsland in de twintigste eeuw waren voor de omringende landen niet positief / de Eerste en de Tweede Wereldoorlog werden gezien als door Duitsland veroorzaakt • Kohl probeert deze angst weg te nemen door de Duitse hereniging in verband te brengen met de Europese eenwording/door te benadrukken dat de Europese eenwording door moet gaan 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
23	<p>maximumscore 3</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een juiste sociaal-culturele verandering van de jaren zestig (bijvoorbeeld: Voor brede lagen van de bevolking wordt het gebruik van een auto gewoon / de auto verandert de manier van leven van veel mensen.) • Een juiste economische verklaring voor die verandering (bijvoorbeeld: De toenemende welvaart waarin steeds meer mensen delen, maakt het mogelijk een auto te kopen / levert vrije tijd op om met de auto op stap te gaan.) • Een juiste beschrijving van de manier waarop dit in de foto tot uiting komt (bijvoorbeeld: Het verkeerspark is opgericht om de jeugd te leren hoe met het nieuwe verschijnsel moet worden omgegaan.) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
24	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: Door de groei van de welvaart in Nederland nam de behoefte aan (goedkope) arbeidskrachten (uit het Middellandse Zeegebied) voor ongeschoold/vies werk toe / werd Nederland aantrekkelijk voor (arbeids)immigranten.</p>	

Bronvermeldingen

- bron 1 F. Delouche, Geschiedenis van Europa, Lier 1992, pag. 35.
- bron 2 ontleend aan: W. den Boer e.a., Gestalten der geschiedenis in de oudheid, middeleeuwen en de nieuwe tijd, Haarlem 1978, pag. 38.
- bron 3 <http://www.stadsrechten.nl/stedenjaar.htm>
- bron 4 ontleend aan: www.assemblee-nationale.fr/histoire/villers-cotterets.asp
- bron 5 ontleend aan: A. de Visser, Uit de eerste hand, Budel 2006, pag. 233.
- bron 6 Geschiedenis in de klas, nummer 32, jaargang 11 (december 1989), pag. 47.
- bron 7 ontleend aan: http://nl.wikisource.org/wiki/Verklaring_vanderechtere_vandemensenvande_burger
- bron 8 D. de Boer e.a., Nederland rond 1900, Bussum 1979, pag. 25.
- bron 9 Willem Melching en Marcel Stuivenga, Ooggetuigen van het Derde Rijk, Amsterdam 2006, pag. 74.
- bron 10 Nederlands Fotomuseum, Volnummer: 7, Inventarisnummer: 17.
- bron 11 ontleend aan: Foreign Relations of the United States 1946, Vol. VIII The Far East, Washington 1971, pag. 63.
- bron 12 Margreet Fogteloo, I have a dream, Utrecht 1998, pag. 532.
- bron 13 prentbriefkaart collectie Cito.